

Täysistunto

Tiistai 11.12.2018 klo 14.00—16.56

3. Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa liikennealalla koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 289/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Esittelijänä ministeri Berner, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan maakuntalain 6 §:ssä tarkoitettujen liikennettä koskevien tehtävien sekä henkilöstön ja omaisuuden siirtoa valtiolta maakunnille. Lisäksi esitetään eräiden tehtävien ja henkilöstön siirtoa ely-keskuksista Väylävirastoon ja liikenteenohjausyhtiöön. Esitykseen sisältyvät näitä muutoksia koskevat lakiehdotukset ja voimaantulolakehdotus.

Maakuntauudistuksen myötä pääosa ely-keskusten liikennevastuualueiden tehtävistä siirtyy maakuntien hoidettavaksi. Tienpidon tehtävät jakautuisivat jatkossa valtion ja maakuntien välille. Maakunnat hoitaisivat tienpidon tehtäviä enintään yhdeksällä tienpitoalueella valtion kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti. Tienpito säilyisi edelleen valtion vastuulla, maantiet valtion omistuksessa, ja Väylävirasto toimisi tienpitäjänä ja vastaisi maantieverkon omistajan tehtävistä. Valtion rooli omistajana on tärkeä, jotta voitaisiin taata väyläverkon yhtenäinen kehittäminen koko maassa sekä toteuttaa korjausvelan vähentämisen tavoitteet. Maakunnissa hoidettavien tienpidon tehtävien rahoitus järjestettäisiin erillisrahoituksena. Maakunnat vastaisivat myös maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta. Maakunnat voisivat tehdä liikennejärjestelmäsuunnitelmansa joko yksin tai yhdessä toisen tai useamman maakunnan kanssa. Liikennejärjestelmäsuunnitelma kattaisi kaikki liikennemuodot.

Kuten maakuntalaissa jo todetaan, maakunnat voisivat lisäksi halutessaan ottaa hoidettavakseen julkisen henkilöliikenteen suunnittelua ja järjestämistä. Esitys sisältää säännökset näiden tehtävien siirtämisestä valtiolta maakunnille. Lisäksi säännökset maakuntien mahdollisuudesta ottaa saaristoliikenteen tehtäviä hoitaakseen sisältyvät eduskunnalle jo annettuun maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa koskevaan esitykseen. Sen lisäksi esitykseen on sisällytetty liikenne- ja viestintäministeriön virastouudistusta koskevat nimike- ja toimivaltamuutokset sekä lakiehdotukset tieliikennelain ja yksityistielain muuttamises-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

ta. Yksityistielakia koskevat muutosehdotukset liittyvät valtionavustusten toteuttamiseen sekä viranomaistehtävien hoitamiseen. Nämä tehtävät olisi tarkoitus siirtää ely-keskuksista Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Arvoisa puhemies! Liikennetehtävien rahoitus jakaantuu maakuntauudistuksessa yleiskatteelliseen rahoitukseen ja erillisrahoitukseen. Valtion suorittamaa erillisrahoitusta on ensinnäkin tilanteissa, joissa tehtävä säilyy valtion vastuulla ja joissa maakunta toimii toimeksiantotehtävään liittyen sopimuksen mukaisesti. Merkittävin tällainen tehtävä on alueellinen tienpito, ja sen rahoitusosuus on noin 410 miljoonaa euroa. Muita erillisrahoituksella toteutettavia tehtäväkokonaisuuksia olisivat yksityistielossien ja lautta-alusten valtionavustus, saaristoliikenne ja lentoliikenteen ostot. Yleiskatteellisena rahoituksena toteutettaisiin maakunnan liikennepalveluiden kehittämistä ja järjestämistä, julkisen henkilöliikenteen ostot ja kehittäminen, liikkumisen ohjauksen avustukset, eräiden lentopaikkojen rakentaminen ja ylläpito sekä yksityisteiden valtionavustukset.

Arvoisa puhemies! Toivon, että esitys saa myönteisen vastaanoton, jotta voimme toteuttaa nämä uudistukset. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistalle.

14.05 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on taas tuomassa päätettäväksi esitystä maakuntauudistuksesta, vaikka eduskunta ei ole saanut valmiiksi ratkaisua sote-uudistuksesta. Hallituksen tärkeimmäksi mainostamassa uudistuksessa ei ole selvästikään kysymys ihmisten terveys- ja sosiaalipalveluiden turvaamisesta vaan uusien hallintokerrosten rakentelusta. Kyse on paljaasta valtopolitiikasta.

Uudistusesitystä on koetettu puolustaa väittämällä sen yksinkertaistavan hallinnon rakenteita ja poistavan valtion ja maakunnallisen hallinnon päällekkäisyyttä. Nyt käsiteltävä esitys osoittaa tämän perustelun ontoksi. Esityksen mukaan 18 maakuntaa hoitaisi jatkossa tienpidon tehtäviään enintään yhdeksällä tienpitoalueella valtion kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti. Väylävirasto toimisi edelleen tienpitäjänä ja vastaisi maantieverkon omistajan tehtävistä. Maakunnassa hoidettavien tienpidon tehtävien rahoitus järjestettäisiin erillisrahoituksena. Maakunnat vastaisivat myös maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta.

Siis päätösvalta olisi erillään toimeenpanosta, rahoitus erillään kaikesta, ja epäselvää olisi, mitä tehtäisiin, jos sopua ei syntyisi. Olisi parempi, jos maakuntien liitoille annettaisiin työrauha maankäytön aluesuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisessa yhdessä jäsenkuntiensa kanssa.

Arvoisa puhemies! Tämä ehdotettu sekaannus on erityinen ongelma pohjoiselle Suomelle. Toimivat liikenneverkostot ovat olleet ja ovat vastaisuudessakin talouden ja yhteiskuntakehityksen tukiranka. Nyt olisi kiireellistä huolehtia siitä, että saataisiin toteutettua valtion suuret investoinnit Pohjois-Suomelle: kaksoisraide rakennettua Ouluun ja siitä pohjoiseen sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun poikittaisyhteydet kuntoon. Näitä esityksiä me, arvoisa hallitus, kaipaamme. Emme uusia byrokraattisia hallintomalleja.

14.07 Ben Zyskovicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Kuten tämäkin esitys osoittaa, hallituksella on hyvin selvä näkemys tulevista maakunnista ja niiden tehtävistä. Kuten edustaja Tuppuraisen puheenvuoro taas osoittaa, niin tästä näkemyksestä voidaan olla montaa mieltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

Mutta mikä on SDP:n näkemys maakuntauudistuksesta? Mikä on SDP:n malli maakuntauudistuksessa? Olin kysymässä tätä puheenjohtaja Rinteeltä silloin, kun viimeksi täällä maakuntauudistusta käsiteltiin, mutta puheenjohtaja Rinne ehti poistua muihin tehtäviin ja jouduin kysymään asiaa edustaja Viitaselta. Kuten tiedämme, edustaja Viitasella on vastaus joka kysymykseen, [Pia Viitanen: Kyllä!] mutta hänellä on myös kysymys joka vastaukseen. Edustaja Viitanen ei kuitenkaan pystynyt vastaamaan tuolloiseen kysymykseeni.

Nyt, puheenjohtaja Rinne, kysyn teiltä: mikä on SDP:n maakuntamalli? Te kannatatte sitä, että sosiaali- ja terveystalvet nostetaan kuntia laajemmille hartioille. Te olette sanonut, että maakunnan nimi ei ole maakunta, vaan sen nimi voi olla esimerkiksi aluekunta tai sote-kunta. Te olette sanonut, että näitä aluekuntia voi olla 18 tai niitä voi olla enemmän kuin 18 tai niitä voi olla vähemmän kuin 18. [Simon Elo: Selvä linja!] Te olette sanonut, että niille kuuluvat ainakin terveystalven tehtävät, ehkä sote-tehtävät, mutta niille ei kuulu juurikaan muita tehtäviä. Toisaalta te olette sanonut, että sote-tehtävien kannalta Eksote, Siun sote ja muut tällaiset järjestelyt, jotka perustuvat kuntayhtymiin ja joissa samaan kuntayhtymään yhdistetään sekä erikoissairaanhoido että perusterveydenhuolto ja sosiaalipalvelut, on mielestänne hyvä ja toimiva malli. Puheenjohtaja, edustaja Rinne, nyt kysyn teiltä, koska tämä kysymys riivaa paitsi minua niin myös laajasti teidän jäseniänne ja kannattajianne: mikä se SDP:n maakuntamalli on? [Välihuutoja]

14.09 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En tiedä, mistä Zyskoviczilla on parempi tieto siitä, minkälaista ajattelua sosiaalidemokraattien puolueen sisällä on, mutta sehän on oikein hyvä, jos näin olette siellä tietoisia. [Ben Zyskowicz: Sitä ei ole, siksi kysyn!] Meillä on ollut jo edelliseltä kaudelta selkeä linja, että olimme teke­mässä sote-uudistusta. [Eduskunnasta: Se epäonnistui!] Sote-uudistus on semmoinen, mi­hin sosiaali- ja terveystalvet yhdistetään ja tehdään integraatio kahteen suuntaan, sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti. Meidän mallissamme ei ollut tehty koko valtionhallin­non uudistusta samanaikaisesti, vaan siihen olisi ollut toinen aika. Sen takia tämä lakiesi­tyt on kyllä malliesimerkki siitä, että meillä on ollut kaksi tieliikenne- ja muuta lakia, jois­sa on poistettu maakuntahallinto täällä, ja nyt tulevat ne lakiesitykset uudelleen niin, että niihin lisätään maakuntahallinto. Minä en tiedä, [Puhemies koputtaa] mihin eestaas-järjes­telmään ollaan siirtymässä.

14.10 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta edustaja Zyskowiczin kysymykset olivat ihan kiinnostavia, mutta toisaalta samaan aikaan minua on pohdituttanut, mikä on kokoomuksen kanta, erityisesti kokoomuksen helsinki­läisten ja uusmaalaisien kansanedustajien kanta, maakuntauudistukseen ja sosiaali- ja ter­veystalveluiden uudistamiseen.

Esimerkiksi Helsingin kaupunginhallitus maanantaina, eilen, otti yksimielisesti kokoo­muksen vahvimman miehen Jan Vapaavuoren johdolla kannan, jossa se tyrmää sote-uudis­tuksen. [Pia Viitanen: Ei voi olla totta!] Ja nyt kysymys kuuluukin, voiko näitä lakiesityk­siä, jotka kytkeytyvät maakuntauudistukseen, viedä eteenpäin, koska eivät kai nyt kokoo­muksen helsinkiläiset ja uusmaalaiset kansanedustajat voi äänestää oman äänestäjäkun­nan, oman jäsenkunnan, omien valtuutettujen tahtoa vastaan ja vastoin helsinkiläisten ja uusmaalaisien etua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

14.11 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiczin kysymys oli kyllä erittäin aiheellinen, ja tuosta edustaja Paateron vastauksesta ei kyllä selvinnyt vaan meni ehkä entistä enemmänkin solmulle tämä SDP:n linja.

Haluan muistuttaa, että jo noin yli kymmenen vuotta sitten oli silloisen pääministeri Vanhasen hallituksessa valmisteilla aluekuntamalli, johon olisivat tulleet sote-palvelut ja muita kehittämistehtäviä, mutta SDP:lle se ei silloin sopinut. On tietysti hyvä asia, jos te olette nyt hyväksymässä tämän periaatteen, että tarvitaan sote-asioihin kuntia laajemmat hartiat ja tarvitaan myöskin kehittämistehtävissä laajempaa yhteistyötä, niin että enää vain tämä nimi on nyt vähän omaperäinen teillä. Te olette palanneet tähän historiaan, mikä on sinänsä hyvä asia.

Mitä tulee hallituksen esitykseen, on selvä, että kaikki hallituspuolueitten kansanedustajat tukevat hallituksen esitystä. Muuta vaihtoehtoa ei voi ollakaan. [Antti Lindtman: Myös Lepomäki? Tukeeko Lepomäki?]

14.12 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos edustaja Paateron puheenvuoro oli tarkoitettu edustaja Rinteen puolesta vastaukseksi kysymykseeni sosiaalidemokraattien maakuntamallista, niin en minä ainakaan ymmärtänyt, minkälainen se on. Yhtäältä olette puhuneet uudesta sote-kunnasta tai aluekunnasta, toisaalta olette puhuneet, kuten sanoin, näiden kuntayhtymien puolesta, joissa on sosiaali- ja terveystalvet ja sekä perusterveydenhuolto että erikoissairaanhoido. Edustaja Rinne, kun nyt olette paikalla, niin voisitteko selvittää asian?

Mitä edustaja Arhinmäen kysymykseen tulee, niin kokoomus hallituksessa ja eduskunnassa on sitoutunut tukemaan sitä mallia, jota nykyinen hallitus ajaa ja johon malliin tämäkin nyt puheena oleva esitys osaltaan kuuluu.

14.13 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien tavoitteena on, että kansalaisten väliset terveyserot saadaan kaventumaan. Meidän tavoitteenamme on se, että nämä rikki olevat osat, lääkäriin pääsy perusterveydenhuollossa, ikäihmisten hoiva ja lastensuojelu, saadaan kuntoon. Meidän tavoitteenamme on se, että voidaan tulevia kustannuksia vähentää tällä mallilla. SDP:n näkökulmasta on tärkeää, että tehdään sosiaali- ja terveystalvetuitten kokonaisuudistus, joka johtaa siihen, että nämä asiat toteutuvat. Tämä on se sosiaalidemokraattien malli, arvoisa edustaja Zyskowicz. [Ben Zyskowicz: Olipas tyhjää täys! — Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Paula Risikko: Mennään puhujalistalle, koska kysymyksessä on liikenneala.

14.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Harvoin olen kuullut näin tyhjentävää vastausta, [Naurua] missä ensin hahmoteltiin tavoite ja sitten vielä — ei, eihän siinä kerrottukaan, millä tähän tavoitteeseen päästään. Mutta, arvoisa puhemies, toivottavasti myös tähän saamme vastauksen joskus myöhemmin. [Ben Zyskowicz: Ehkä edustaja Lindtmanilta!] — Jäämme vielä odottamaan edustaja Lindtmanin vastausta.

Arvoisa puhemies! Tässä tänään käsittelyssä olevassa asiassa on kyse maakuntauudistuksen osasta, jossa liikenteen osuudet siirretään maakunnissa tienpidon yhdeksällä alueella maakuntien vastuulle tietyllä tavalla, vaikka päävastuu ja omistajuus säilyvät tulevaisuudessa valtiolla. Itse pidän tätä ihan tervetulleena ja hyvänä uudistuksena, ja mielelläni kuulisin myös ministeri Anne Berneriltä siitä, miten te näette, tuoko tämä tienpitoon enempi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

niitä kaivattuja kasvoja. Tällä hetkellä usein tuolla maakunnissa tilanne on se, että tiet on niin kesä- kuin talvikunnossapidossa sanalla sanoen aika huonosti hoidettu ja ei löydy selkeitä kasvoja, keneen voitaisiin olla yhteydessä. Vahvistaisiko tämä nyt sitä, että sinne löytyisi niitä kasvoja, jotka voisivat laittaa näitä asioita kuntoon, että ministeri Bernerin ei tarvitse kaikissa maakunnissa kiertää niitä teitä yksitellen katsomassa? [Timo Harakka: Tai kasvojen sijaan euroja!]

Arvoisa puhemies! Haluan antaa kiitosta tässä keskustelussa ministeri Bernerille myös siitä, että teidän johdollanne ja tämän hallituksen aikana on ensimmäistä kertaa Suomessa ryhdytty myös pienentämään väyläverkon korjausvelkaa. Se oli tämän hallituksen aloitessa noin 2,5 miljardia. Sen kasvu on pystytty pysäyttämään, sitä on pystytty jo maltillisesti madaltamaan, ja toivon, että nyt, kun alkuvuoden rahoitus on budjettiin varattu, seuraavakin hallitus jatkaisi tätä teidän aloittamaanne työtä sillä yhteisellä linjalla, jolla tiestön korjausvelkaa pystyttäisiin pienentämään. Toivon, että silloin huomiota kiinnitetään myös siihen pienempään, alempaan tieverkkoon, mikä tällä hetkellä on luvattoman huonossa kunnossa.

Puhemies Paula Risikko: Yksi vastauspuheenvuoro tähän väliin — edustaja Lindtman — ja sen jälkeen puhujalistalle.

14.16 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskiewicz väittää, että hallituksessa ei tiedetä, minkälainen on SDP:n sote-malli. [Eduskunnasta: Ei sitä ole!] Jos kerran on näin, että hallituksessa ei edes tiedetä, minkälainen on SDP:n sote-malli, niin, edustaja Zyskiewicz, miten on mahdollista, että hallitus on kuitenkin voinut omilla virkamiehillään teettää arvion SDP:n sote-mallin perustuslainmukaisuudesta? Ilmeisesti tämä malli on ollut kuitenkin niin selkeä, että siihen ei itse asiassa edes kysytty SDP:ltä, onko tämä meidän mallimme tulkittu oikein vai ei. Ilmeisesti tämä sote-malli on hallitukselle niin selvä, että siitä ovat hallituksen virkamiehet voineet tehdä perustuslakiarvioinnin, joka myöhemmin on kyllä osoittautunut täysin vääräksi, tai ainakin kyseessä ovat olleet samat virkamiehet, jotka kaksi kertaa ovat tehneet hallituksen esityksestä väärän perustuslakiarvioinnin. Edustaja Zyskiewicz, jos te hallituksessa ette tiedä, minkälainen malli on, niin miten siitä on voitu tehdä arviointeja? [Jukka Gustafsson: Kovin on hiljaista! — Paavo Arhinmäki: Niin sanottu burn!]

14.18 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä lyhyessä debatissa jo kävi ilmi, me käsittelemme täällä jo periaatteessa kerran lähetekeskusteltuja asioita, kun hallitus veti maakuntauudistukseen liittyvät pykälät pois aiemmista maantielakia sekä liikenne- ja viestintäministeriön virastouudistusta koskeneista lakiesityksistä. On hyvä muistaa, että tämänkin lakiesityksen täytäntöönpano riippuu vielä eduskunnan käsittelyssä olevien maakunta- ja sote-uudistusten lopullisesta kohtalosta ja aikataulusta, ja epäilen, että tätä aikatauludilemmatiikkaa ei ole vielä ihan kaikilla hallituspuolueittenkaan kansanedustajilla tiedossa, miten tämä aikataulu loppupeleissä sitten etenee.

Pidän edelleen suuressa arvossa, kuten maantielain käsittelyssä, maakuntien vastuun kasvattamista alueidensa liikennejärjestelmäsuunnittelussa sekä tienpidossa. Mielestäni on erityisen arvokasta, että paikallinen tuntemus tunnustetaan. Hieman skeptisempi olen sen suhteen, mikä maakuntien lopullinen toimintavapaus on, kun rahoitus riippuu loppukädessä kulloisenkin hallituksen varassa. Elikkä tässä ei, edustaja Heinonen, tarvita pelkkiä kas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

voja maakuntiin, vaan sinne maakuntiin tarvitaan myös euroja. [Timo Heinonen: Juuri näin!]

Jaan myös muun muassa elinkeinoelämän esiin tuoman huolen siitä, miten liikennealan osaaminen riittää toimijakentän pirstoutuessa ja hukataanko toiminnan tehokkuus eri organisaatioiden välillä. Tähän tehtäväjakoon me myös liikenne- ja viestintävaliokunnassa kiinnitimme huomiota käsiteltäessä näitä asioita jo paljon aiemmin yhteistyössä yli oppositio- ja hallituspuolueiden rajojen.

Huomattavaa on, ettei tämä lainsäädäntöprosessi ole edennyt ilman ongelmia. Maantielain osalta valiokuntamme huomautti muutoksista, kun maakuntauudistus vedettiin pois esityksestä. Virastouudistuksen muutosten osalta, joista osa koski nyt palautettavia pykälä, jouduimme antamaan liikenne- ja viestintäministeriölle jo moitteet lainsäädännön valmistelusta — tämäkin oppositio—hallitus-rajat ylittävällä yhteistyöllä. Pidän tätä moninkertaista lainsäädäntötapaa hyvin ongelmallisena ja niin piti siis myös liikenne- ja viestintävaliokunta omassa työssään.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Viime päivien otsikotkin huomioiden on erittäin harmillista, että tämän asian käsittelyyn on varattu valtavan vähän aikaa eli on eduskunnan muiden kiireiden johdosta jouduttu rajaamaan tätä käsittelyä. Itse uskoisin, että tässä salissa olisi enemmänkin halua keskustella lain valmistelusta ja täytäntöönpanosta.

14.21 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on todellakin erittäin tärkeä lakiesitys, ja on hienoa, että se on nyt viimein tullut myös tänne meille saliin käsittelyyn. Valitettavasti toki näin on, että keskusteluaikaa on vain tämä puoli tuntia.

Maakuntauudistuksen täytäntöönpano liikennealalla on tämän lain sisältö, ja hämmästyttääkin, kuinka nopeasti tämä eduskunta pystyi alkamaan keskustelemaan sote-uudistuksesta tässä samassa asiassa. Nyt on keskityttävä liikenneasioihin. [Sirpa Paatero: Kuka aloitti?]

Hallituksen esityksessä kolmannessa kappaleessa on minusta erittäin hyvin kuvattu, mitä tämä pääasiallisesti mielestäni sisältää: esimerkiksi maakuntien tehtävät tienpidon hoidossa, joka on yhdeksällä alueella tälläkin hetkellä, eikä siinä juurikaan muutosta tapahtu. Eli mennään hyvin pitkälle nykyisen järjestelmän mukaan, mikä on todettu aika hyväksi, ja tämän maakuntauudistuksen tullessa jatketaan sillä hyvällä hommalla.

Väylävirasto toimii edelleen tienpitäjänä ja vastaa maantieverkon omistajan tehtävistä. Tämä on asia, mistä on kovasti keskusteltu tässä talossa, miten se omistajuus ratkaistaan tulevaisuudessa näissä väylissä, missä korjausvelkaa on se 2,5 miljardia. Siihen toivon, että parlamentaariset työryhmät saavat hyvän ponnahduslaudan tästä tehdystä työstä, mitä on tehty, ja tulevaisuudessa päästään pohtimaan väyläverkon rahoitusta, koska se on se suurin ongelma, jotta pystyttäisiin tämä korjausvelka tulevaisuudessakin huomioimaan ja pistämään kuntoon. Tällä hallituskaudella on pystytty sitä asiaa viemään eteenpäin.

Tärkeä tässä on myös tämä yksityistielakiasia, missä yleiskatteelliset rahoitukset, liikenteen palvelut ja nämä on huomioitu. Yksitystielaki tässä kokonaisuudessa on koko Suomea ajatellen erinomaisen tärkeä asia, ja on hienoa, että se uudistetaan tässä yhteydessä, ja näihin rahoitusasioihin toivottavasti kerkeämme vielä keskustelun tiimoissa palaamaan.

14.23 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Suomen liikenneverkko rapistuu. Tiet, raiteet ja vesistö tarvitsevat nyt kokonaisvaltaista arviointia, ei ainoastaan osittaisia ratkaisuja. Juuri niin kuin tässä esityksessä tähdätään, pitää syntyä sellainen ratkaisu,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

jossa päätöksenteko on lähellä, siellä, missä ongelmat ovat nähtävissä. Rahoituksellisesti erillirahoitus on ainoa oikea ratkaisu, koska pitää löytyä reilusti uusia rahoitusvaihtoehtoja tai muuten rapistuminen jatkuu. Liikennejärjestelmien toimivuus on Suomen elinkeinoelämän kannalta täysin välttämätöntä, ja siihen on kiinnitettävä huomiota. Jos halutaan pitää koko Suomi asuttuna tai halutaan edes osa pitää asuttuna, tämä kokonaisratkaisu on tarpeellinen.

Vaikka se osittain jäi aikaisemmassa vaiheessa kesken ja on nyt tuotu tänne uudestaan, vaikka vielä ei ole varsinaista päätöstä maakunnista tehty, niin silti pidän tärkeänä sitä, että tämä asia saadaan käyntiin. Jos se sitten jää kesken, niin onpahan tehty hyvä työ, jolta pohjalta voidaan jatkaa. Nykyinen tapa hoitaa asiaa ei ole enää riittävä.

14.24 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tervetullut uudistus nimenomaan joukkoliikenteen osalta. Olemme huomanneet, että vanha tapa ei enää toimi. Jos puhutaan junaliikenteestä ja VR:n toiminnasta, niin VR on keskittynyt isoille väylille, keskustaupunkien väleille. Enää ei juna pysähdy läheskään joka asemalla, ja ainoastaan isoimmilta linjoilta kyytiin pääsee — tokikin nopeasti, ei siinä mitään. [Paavo Arhinmäki: Keskustalaisen liikenneministerin johdolla näin on käynyt!]

Tarvitaan siis lisää junavuoroja, tarvitaan uutta tapaa toteuttaa junavuorojen toteutukset, ja tarvitaan paikallisliikennettä. Jos halutaan ympäristöystävällistä junaliikennettä ja halutaan ihmiset raiteille, silloin pitää olla sellaisia junavuoroja, jotka palvelevat ihmisiä, että ihmiset pystyvät myöskin sitä junaa käyttämään. Junaliikenteen osalta Etelä-Pohjanmaan liitto, Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen liitto ja Pirkanmaan liitto ovat lähteneet rohkeasti tähän työhön mukaan ja selvittämään niin sanottua paikallisliikennettä. Tällä alueella, näillä raideväleillä on noin 1,1 miljoonaa asukasta. Edellytyksiä on, tahtoa on siellä toteuttaa tämä. Meillä haluna on se, että juna siellä jatkossakin kulkee.

Oikeastaan kysyisinkin nyt ministeri Berneriltä: tämä pilottihaku kun on käynnissä, niin kuinka te näette alueemme tulevaisuuden joukkoliikenteen tuottajana ja junaliikenteen mahdollisuudet siellä paikallisesti näillä yhteysväleillä?

Puhemies Paula Risikko: Koska tilanne on se, että me noin puolen aikoihin lopetamme tämän, niin näille viidelle henkilölle, jotka ovat varanneet puheenvuoron, tarjoan nyt vastauspuheenvuoron. Ministeri on paikalla, ja voitte häneltä nyt kysyä, mutta sitten jos haluatte jättää sen oman puheenvuoronne iltaan, sekin on mahdollista. — Zyskiewicz, Hoskonen, Viitanen, Skinnari ja Wallin.

14.26 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Vastauspuheenvuoro, rouva puhemies. — Vaikka nyt käsitellään maakuntauudistuksen yhtä osaa, on tärkeätä, että yritetään saada selvyyttä myös demareiden maakuntanäkemyksestä. Tähän on kaksi syytä: Ensinnäkin, seuraava eduskunta joutuu kaikissa olosuhteissa, tapahtui nyt mitä tahansa, käsittelemään sote- ja maakuntauudistusta. Ja toiseksi, edustaja Rinne esittäytyy jo tuolla mediassa pääministeriehdokkaana ja jopa pääministerinä, joten olisi todellakin hyvä tietää, mikä on SDP:n malli.

No, nyt tänne jäi onneksi puolueen vahva mies, edustaja Lindtman, asiaa selittämään, ja hän kertoi, millainen se ei ole, mutta vielääkään ei ole kyllä tullut selväksi, millainen se on. Se, millä perusteella tätä perustuslakiarviota tehtiin, perustui lehdissä olleisiin erilaisiin hajatietoihin, ja nekin arviot sitten teidän puoleltanne julistettiin väärin perustein tehdyiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

Joten olkaa hyvä, kertokaa meille ja Suomen kansalle, mikä on teidän mallinne.

14.27 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, tämä vastauspuheenvuoro sopii vallan hyvin. — Tämä uudistus koskien liikennealan lainsäädäntöä on erittäin ajankohtainen ja hyvä. Ihmettelen vain suuresti opposition puolelta tulleita puheenvuoroja siitä, että tällainen vallan hajauttaminen olisi paha asia ja maailma siihen kaahtuu.

Kun kuuntelin äsken puheenjohtaja, edustaja Rinteen puheenvuoroa sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksesta, en voinut välttyä siltä tunnelmalta, että kun koko maailmaa syleilee, niin saattaa se soteikin siihen väliin jäädä. Tuli semmoinen tunne, että siinä olivat kaikki taivaat auki, mutta talouspuolesta ei ilmeisesti kovin paljon siinäkään välitetty.

Tärkeähän kuitenkin on nyt, että sitä vastuuta jaetaan ihmisille itselleen, maakuntiin päin. En ole koskaan elämäni aikana vielä nähnyt sellaista paikallista, lähellä olevaa päätöksentekoa, joka menisi hirvittävän paljon metsään. Kyllä siellä ihmiset kantavat vastuuta omasta elinpiiristään ja tekevät sen mukaisia päätöksiä, niin että asiat muuttuvat parempaan suuntaan, ja lopputulos on aina parempi kuin keskitetyssä järjestelmässä.

14.28 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan tämä varsin häkeltävää, että täällä ei kerta kaikkiaan Ben Zyskowitz nyt vastaa hänelle esitettyihin kysymyksiin. Täällä edustaja Lindtman kysyi, miten on mahdollista, että SDP:n mallista hallituksen virkamiehet ovat tehneet perustuslainmukaisuusarvion julkisuudessa olleiden tietojen mukaan, [Ben Zyskowitz: Lehtitietojen perusteella!] ja jos ne SDP:n mallit siellä jo ovat olevinaan kovin selviä, niin kuinka ihmeessä Zyskowitz tämän voi selittää? Tähän en kuullut, edustaja Zyskowitz, teiltä vastausta.

Kuuntelin myös erittäin tarkkaan ja heristin korviani, vastaatteko kysymykseen kokoomuksen linjasta tässä maakunta- ja sote-uudistuksessa. Voiko olla totta, että Helsingin kokoomus on täysin eri linjalla kuin te siitä, mikä on kokoomuksen malli? Samoin haluaisin tietää, onko kokoomus tämän hallituksen sote- ja maakuntamallin takana ihan yksimielisesti. Olen nähnyt toisenlaisia puheenvuoroja ja kuullut toisenlaisia näkemyksiä. Onko, Ben Zyskowitz, kokoomuksen ryhmä yksimielisesti tämän hallituksen mallin takana? [Puhemies koputtaa] Toivon, että vastaisitte näihin kysymyksiin. On olennaista tietää hallituksen linja. [Timo Heinonen: Ei ehdi, tämä keskustelu loppuu!]

14.29 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikenteestä kun puhutaan, niin kyllähän se tosiasia on, että siellä maakunnissa on kuoppia, edustaja Hoskonen — kyllä siellä teilläkin päin tiet ovat huonossa kunnossa ja rahaa tarvitaan. Kuoppia on myös sotessa, kuten hyvin tiedämme. Eli siinä mielessä ne liittyvät toisiinsa.

Kysyn nyt kuitenkin teiltä: Te tässä nyt keuhutte kaikkea ja keuhutte hallitusta, niin kuin kuuluukin, mutta mistä rahat? Te puhutte siitä, että tulee kasvot, mutta kuka tämän maksaa ja miten? [Markku Rossin välihuuto] Tälläkin kaudella nyt ensi vuoden budjetista ette pitäneet parlamentaarista lupausta 300 miljoonasta eurosta perusväylänpitoon. Se oli parlamentaarinen, yhteinen päätös tästä salista, tästä talosta. Miksi se jäi puolitiehen? [Markku Rossi: Ei ole jäänyt puolitiehen!] Miksi liikenteen suunnitteluun ei tullut rahaa? Okei, Turun tunnin junaan 40 miljoonaa, mutta esimerkiksi päärata sai vain yhden miljoonan suunnitteluun. [Puhemies koputtaa] Tätä minä kysyn teiltä. Puhutaan tässä ja nyt niistä asioista. [Markku Rossi: Tätä ei pidä sotkea korjausvelkaan!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 128/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Harry Wallin, vastauspuheenvuoro, sen jälkeen ministerin vastaus, ja sitten mennään toiseen asiaan.

14.31 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan juuri niin kuin edustaja Skinnari totesi: missä rahat? Täällä edustaja Savola kertoi, että taivas muuttuu autuaaksi, kun päästään tähän maakuntamalliin, jossa joukkoliikennemäärät lisääntyvät ja tarjonta lisääntyy esimerkiksi Pohjanmaan radoilla. Ei pidä paikkaansa: 18 maakuntaa — tähän tulee hajauttamaan tämän nykyisen tilanteen, jos siihen mennään. Nyt on ely-keskukset, jotka hoitavat liikenteen Liikenneviraston kanssa yhteistyössä, ja tämä on hyvä malli ollut tähän asti.

Isot hankkeet ylittävät aina maakuntien rajat, ja silloin tarvitaan Liikennevirastoa. Niin kuin ministeri Berner hyvin tietää, me olemme paljon pohtineet valtakunnallista suunnittelua. Mutta kyllä hämmästelen suuresti keskustapuolueen luuloa siitä, että tästä syntyy autuus, kun tulee maakuntamalli ja sen kautta liikennehankkeita ja liikenteen ostopalveluita tulee olemaan aivan huimasti enemmän kuin tänä päivänä. [Välihuutoja] Ensi vuoden budjetissa liikennesektorilla on vähemmän rahaa kuin tänä vuonna. [Vasemmalta: Onko näin? Voiko olla näin?] — On.

14.32 Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laukkanen on oikeassa siinä, että nykyisellä mallilla ei myöskään voida jatkaa. Tämä lakiesitys, joka nyt on käsiteltävänä, edelleen edellyttää, että meillä on edelleen ne yhdeksän yhteistoiminta-aluetta, jotka meillä on tänäkin päivänä. Tämä lakiesitys perustuu hyvin pitkälti yhteistyöhön maakuntien välillä, ja siihen myös kannustetaan merkittävästi. Samalla tässä edelleen säilyy valtion rooli huomattavana, ja se turvataan myös erillisrahoituksen kautta. Mutta silti päätöksenteko ja valmistelu tulevat lähemmäs päättäjiä, tulevat lähemmäs käyttäjiä, tulevat lähemmäs alueita. Me tiedämme, kuinka tärkeä asia tämä on ollut liikenteen puolella. Olen niin paljon kiertänyt ympäri Suomea, että tiedän sen päätöksen merkityksen alueille. Se tässä mahdollistetaan. Samalla tosin myöskin osallistetaan vastuunkantoon ja priorisointeihin. Edelleenkin tietysti paljon on tehtävää sen puolesta, että liikenteen rahoitus uudistetaan. Kyllä siitä on käyty paljon keskustelua, ja toivon, että jokainen, joka jatkossa on mukana päättämässä, kantaa tästä vastuuta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.